

An Chreach Oileáin

Mártan Ó Ciardha

Tá chuile sheans ann dá gcuirfeá ceist ar bhuachaillí Rang 5 & 6 i scoil bhreá nua Sailearna na laethanta seo céard é nó cá bhfuil an Chreach Oileán gur beag acu a bheadh in ann tú a fhreagairt agus is cuma sin. Ach ba mhór i gceist é agus mise i mo mhalrach sna ranganna céanna sa seanscoil fadó. Ní hí an ceann a leagadh faoi éint an chinn nua seo atá i gceist agam ach an oiread, ach an seanscoil a bhíodh taobh le caidéal an uisce agus leis an bpinniúr liathróide láimhe. Tá siad siúd imithe anois, ach buíochas le Dia agus leo siúd a thuig go mba cheart sin a dhéanamh, tá foirgneamh na seanscoile ina sheasamh i gcónaí agus bail i bhfad níos fearr air ná nuair a bhí mise inti.

Fágfaidh muid an Chreach Oileáin i leataobh go fóilleach mar i dtús báire ba mhaith liom a mhíniú go raibh na buachaillí a shuigh taobh liomsa i seanscoil Sailearna fadó chomh fiáin céanna ag an bpeil agus atá ógánaigh an lae inniu. Ag an am sin ní raibh Cumann Mhicheál Breathnach athbhunaithe, ní raibh aon pháirc sa bparóiste, ní áirím i ngaobhar na scoile. Ní raibh ina thimpeall siúd ach clós beag nach raibh ribe amháin féir air. Níos measa fós, bhí gleann mór domhain ar an gcloigeann thoir dó ag an teorainn idir é agus clós na gcailíní, a raibh an taobh sin den scoil fúthu.

Dá mbeadh cead an pheil a imirt inti mar is cóir, thabharfadh cic láidir an liathróid ón gcloigeann thiar go dtí an ceann thoir rud a d'fhág nach raibh seans ar bith go bhfaighfí cead é sin a dhéanamh. Cé an bhrí, ach bhí dhá chrann ag fás aníos as an talamh ar thaobh Bhóithrín Theach na Scoile den chlós nach bhfaca tú a samhail riamh ach postaí cearta, ach go raibh cuid de na rútaí ag teacht aníos as an talamh.

Ní raibh ann mar sin ach comhréiteach a aimsiú a thiocfadh leis an sáinn ina raibh muid. Leathchéad bliain sular chuir stíl imeartha chuid d'fhoirne an Tuaiscirt iompú a ghoile ar Pat Spillane bocht, tharraing muide cluiche peile chugainn féin nach raibh ciceáil ar bith i gceist – pasáil láimhe amháin. Agus timpeall an ama a raibh muintir na Brasaíle ag teacht ar an tuairim go mba mhó de scileanna an tsacair a bhí le

foghlaim as liathróid leadóige a bhualadh seachas liathróid mhór, bhí sin á dhéanamh againne freisin ar ghiodán puitigh i gCois Fharraige.

Ach mí an Aibreáin a bheith tagtha go breá, ba ag teannadh lena dheireadh a tharraingítí anuas an áit a thugann teideal don alt seo, *“Meas tú a mháistir nach bhfuil sé sách tirim le dul ar an gCreach Oileáin?”*.

Píosa réidh de chriathrach, leathmhíle nó mar sin ó thuaidh den áit a bhfuil na monarchana atá trasna ó Choláiste Cholmcille, is ea an Chreach Oileáin. Bhí neart caonaigh air, corrrthom aitinn sall agus anall, ceannbháin bhána ag fás go láidir agus beagáinín den fhéar fiáin sin a bhíonn le fáil ar thalamh portaigh. Ach ba é an rud ba thábhachtaí go raibh sé leibhéalta, réidh. Ach cead an mháistir a fháil, bhíodh deis

Tús na Seascaidí i Seanscoil Sailearna agus an tArdmháistir, Padraig Ó Ciardha

Mártan ina sheasamh ar an gcriathrach cáiliúil le gairid

againn ceathair nó cúig de chuairteanna a thabhairt air sula dtagadh saoire an tsamhraidh agus peil a imirt mar is cóir.

Shíl muide go raibh sé chomh fairsing le Páirc an Chrócaigh, ach le fírinne ní móide go raibh a cheathrú cuid siúd ann, ach go raibh bun de phosta i gceann di – ó aimsir na sean-Bhreathnaigh is dócha.

An chéad bheart a dhéantaí ná scabhta a chur chun bealaigh as an scoil féachaint an raibh an áit tirim a dóthain. Cé go mba é m'athair é, trócaire air, ba chúram é nár leag an máistir riamh ormsa. É bheith a' cheapadh is dóigh (agus an ceart aige) go mba bheag an scil a bhí ag a mhac i gcúrsaí talmhaíochta mar nach raibh againn ach an garraí thimpeall an tí ba chúis leis sin is dóigh.

Más í an tuairisc a thug an teachtaire ar ais leis go raibh locháin uisce le feiceáil, bhí sé ar an nuacht ba mheasa a d'fhéadfaí a fháil. Seachtain fhada eile romhainn sula bhféadfaí an cheist a chur arís agus chuile bhraon báistí a thit idir an dá linn ar nós tairní á dtiomáint inár gcónraí. Ach má bhí an Chreach Oileáin sa riocht agus go raibh sí faoi réir le fáilte a chur romhainn, b'shin buaic na bliana. Ach níor mhór fós a bheith foighdeach. Sula dtógfaí an chéad choisméig siar an bóthar agus suas le taobh an tSrutháin Bhuí agus ansin go criathrach, bhí liathróid peile le ceannacht.

Bunáite trí scóir de bhlianta ina dhiaidh, tá mé in ann an boladh a bhíodh uirthi nuair a thógtaí amach as an bpáipéar í a fháil. Paistí den leathar crónbhuí fuaite le

chéile agus barriall caol ina barr. Theastaigh an bharriall mar ag an am go mba dhá chuid an leathar agus an bolg a choinníonn an t-aer – bhí sé sin le cur isteach i gcroílár na peile, le líonadh le haer, snaidhm a chur ar an mbarriall agus ansin é a fháisceadh chomh maith agus ab fhéidir, mar a dhéanfaí le bróg.

Bhí geábh ann agus an méid sin ar fad anann's déanta nuair a chuir an máistir poll sa mbolg leis an ngabhlóg thiúnála a bhíodh aige le nóta an cheoil a thabhairt dúinn agus é ag iarraidh an fáisceadh deireanach a thabhairt don bharriall. Ní mba as an mbolg sin amháin a d'imigh an t-aer. Fanacht seachtaine fada eile agus b'fhéidir báisteach.

Bróga peile, geansaithe, stocaí agus brístí? An bhfuil sméaróg ar bith céille agat? Sna boinn nó sin pé brí seanbhróg a bhíodh orainn. Leo siúd a lasc muid an liathróid suas agus anuas, soir agus anoir an ghiodáin chriathraigh sin ar bharr na nAille – peileadóirí óga an bhaile sin, an Locháin Bhig, an Tigh Mhóir, Chor na Rón agus an Bhaile Nua.

Ba mhinic go mba 'Soir in aghaidh Siar' a bhíodh ann. Laochra na n-áiteacha atá luaite in aghaidh an chuid sin de na hAille a bhí soir ón scoil, muintir an Chnoic, Bhaile na mBrobhach, na Cathrach agus coiníní na Coille Rua.

Ní dhearna sé aon dochar ach an oiread go gcuirfeadh turas chuig agus ar ais ón gCreach Oileáin ceathrú huairde de bhreis ar an sos lóin, nó leis an 'out to play' mar a thugadh Gaeilgeoirí na linne sin air.

Sin murar thit tú sa lagpholl ! ■

Seanscoil Sailearna i dtús na Seascaidí agus an clós maol ina mbíodh na gasúir ag spraoi